

Kazimierz Bobowski

"Piśmiennictwo pragmatyczne w Polsce do końca XVIII wieku na tle powszechnym", Olsztyn 2006 :
[recenzja]

Echa Przeszłości 8, 319-320

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

olsztyńskiego środowiska literackiego. To kwestie szczegółowe interesujące jedynie specjalistów, toteż im pozostawiam ocenę.

Na zakończenie autor snuje refleksje nad losem bohatera książki.

W biografii zostało zamieszczone kalendarium życia, działalności publicznej i twórczości literackiej Władysława Gębika. Jest ono szczegółowe i odnotowuje każdy istotniejszy fakt lub zdarzenie.

Recenzowana praca oscyluje pomiędzy monografią a opowieścią o życiu i działalności Władysława Gębika. Autor próbował połączyć obydwie te gatunki, ale z miernym skutkiem.

Monografia wymaga pogłębionej analizy, a tego zabrakło mi w pierwszej i ostatniej części książki. Droga wiodąca Gębika ze Szczyrzyca na Podhalu do doktoratu z filozofii winna była stać się przedmiotem wnikliwszej analizy naukowej. A autor umie to przeprowadzić, o czym świadczą rozdziały o pracy Gębika w Bytomiu i Kwidzynie. W moim odczuciu zgromadzony materiał wziął górę nad refleksją. Ale wydanie książki jest wydarzeniem. Ze względu na zasługi Władysława Gębika, powinna być ukazana wcześniej. Została przyzwoicie wydana w półtwardej oprawie z wkładkami fotograficznymi. Ukazała się pod auspicjami Prezydenta Miasta Olsztyna i przy jego wsparciu finansowym.

Tadeusz Filipkowski
(Olsztyn)

Ad Fontes. Studia ofiarowane Księdzu Profesorowi Alojzemu Szorcowi w siedemdziesięciolecie urodzin, red. Z. Jaroszewicz-Pieresławcew, I. Makarczyk, Wyd. ElSet, Olsztyn 2006, s. 479;

Piśmiennictwo pragmatyczne w Polsce do końca XVIII wieku na tle powszechnym, red. J. Gancewski, A. Wałkowski, Wyd. ElSet, Olsztyn 2006, s. 327.

Księga pamiątkowa *Ad Fontes* dedykowana Księdzu Profesorowi Alojzemu Szorcowi w 70. rocznicę urodzin, związanemu od czterdziestu lat z olsztyńskim środowiskiem historyków jest dowodem uznania dla dokonań Jubilat. Jest to niezwykle wartościowe dzieło dla historyków profesjonalistów i dla wszystkich interesujących się dziejami Kościoła, historią polityczną, gospodarczą, społeczną, a także zagadnieniami natury źródłoznawczej w wymiarze polskim i powszechnym. Wszystkie spośród czterdziestu wypowiedzi autorskich charakteryzują się bardzo solidnym materiałem źródłowym, przez co studia wnoszą duży wkład naukowy oraz wiele ustaleń nowatorskich.

Najwięcej prac poświęconych zostało spectrum najróżnorodniejszych zagadnień z dziejów Warmii, co nie dziwi, bowiem również Jubilat wśród różnych nurtów badawczych najchętniej sięgał po tematy z dziejów tej ziemi, zwłaszcza struktur kościelnych w ramach archidiecezji warmińskiej.

Czytelnik znajdzie również interesujące studia z zakresu dziejów państwa zakonnego, historii politycznej, genealogii znanych rodzin mieszczańskich warmińskich, pomorskich, dziejów Kościoła Powszechnego, wreszcie także fakultatywne wypowiedzi na temat metod interpretacji źródłoznawczej (m.in. studia Andrzeja Radziwińskiego, Jana Wroniszewskiego, Bogdana Tropoka i Andrzeja Wałkowskiego).

Korzystanie z książki ułatwi skrupulatnie opracowany indeks osobowy. Doniosłość wydanego dzieła podnosi obecność znakomitych nazwisk uczniów i współpracowników Księdza Profesora zamieszczonych w Tabula Gratulatoria.

* * *

Inicjatywę organizacji przez środowisko historyków pod kierownictwem Profesora Andrzeja Wałkowskiego ogólnopolskich konferencji na temat polskiego piśmiennictwa historycznego, których efektem są publikacje prezentowanych na nich referatów i głosów dyskusji, należy uznać za przedsięwzięcie niezwykle pożyteczne i oryginalne. Serię tak rozumianych materiałów otwiera ponad 300 stronicowe dzieło zbiorowe pt. *Piśmiennictwo pragmatyczne w Polsce do końca XVIII wieku na tle powszechnym*, pod redakcją naukową Jana Gancewskiego i Andrzeja Wałkowskiego.

Zawiera łącznie 23 artykuły na temat piśmiennictwa pragmatycznego w Polsce do końca XVIII w., tj. twórczości rękopiśmiennej poświęconej szeroko rozumianej codziennej rzeczywistości, w której żył człowiek. Poszczególni autorzy traktują o różnych wytworach pisma, o kierunkach piśmiennictwa pragmatycznego, o warstwie ideowej kronikarzy, o wytworach kancelarii i skrytoriów klasztornych, wreszcie o walorach źródłoznawczych dzieł literackich oraz o dokumentacji gospodarczej i różnych inwentarzach, katalogach itp.

Wszystkie wypowiedzi autorskie łączy głęboka refleksja źródłoznawcza, która wzbogaca dotychczasową wiedzę o specyfice katalogu wytworów piśmiennictwa świeckiego, jako nośnika praktycznych informacji dotyczących sfery codzienności w minionych wiekach.

Wystąpienia dotyczą zagadnień słabo lub w ogóle dotychczas nie analizowanych w nauce historycznej. Ich stricte źródłowy charakter zaowocował licznymi oryginalnymi ustaleniami, które wprowadzone do obiegu naukowego, spowodują jak mierniam – ożywioną dyskusję, a niejednokrotnie zainspirują dalsze badania. Niektóre spośród opracowań omawianego zbioru są zresztą zapowiedzią pogłębionych badań.

Mimo tak licznego zespołu autorskiego nie sposób nie podkreślić bardzo zgodnego poziomu merytoryczno-redaktorskiego, który cechuje wszystkie opracowania, co niewątpliwie stanowi głównie zasługę redaktorów.

Tematyka oraz walory naukowe wszystkich materiałów są zapowiedzią równie ambitnych kolejnych tomów planowanych w przyszłości konferencji.

Kazimierz Bobowski
(Wrocław)